

Nova delovna organizacija na Belju

Nagrajevanje v Jasenovcu

Jasenovec spada med tista državna posestva, na katerih so novi sistem nagrajevanja najbolj podrobno obdelali in preizkusili. Ta sistem sestoji predvsem v naslednjem: delavci so razdeljeni v pet skupin (za poljedelstvo, za prašiče, za govedo, za ovce in za režijska skupina). Njihov zaslužek je odvisen od

- količine proizvodov,
- dobička skupine,
- dobička vsega podjetja.

Da bi lažje razumeli, se bomo ustavili posebej pri vsaki od teh postavk.

Glavni del zasluzka tvori zaslužek po proizvodni enoti. Koliko bo delavec na primer dobil od metrskega stota žita ali od kg volne in mesa, je odvisno od višine donosa. Če recimo dosežejo donos 18 metrskih stotov pšenice, dobijo 149 din od metrskega stota, za 24 metrskih stotov donosa dobijo 197 din od metrskega stota, za 30 metrskih stotov pa 245 din itd. Tako je delavcem zaslužek odvisen od števila metrskih stotov, od česar pa je po drugi

strani odvisno tudi to, koliko bodo dobili od metrskega stota.

Seveda pa je treba pri določanju višine zasluzka po proizvodni enoti upoštevati tudi to, da raste vzporedno z donosom tudi plača delavcev in dobiček podjetja od hektara, med tem pa mora lastna cena pasti. Tako imajo od povečanja proizvodnje koristi tako delavci kakor tudi podjetje.

Drugi vir zasluzka delavcev je dobiček skupine. Vzemimo, da doseže podjetje 13 milijonov dobička. Če dobijo delavci recimo 5% tega dobička, bi v tem primeru skupini ostalo za razdelitev na koncu leta okrog 650.000 din.

Tretji vir zasluzka je dobiček vsega podjetja. Če doseže podjetje 20 milijonov dinarjev dobička, delavcem poljedelske skupine pa pripada od tega 2%, bodo v tem primeru imeli za razdelitev okrog 400.000 din.

Tako se delavci bolj zavzemajo za povečanje proizvodnje in uspeh kolektiva. Vsak delavec je torej v prvi vrsti osebno zainteresiran, da zemljo čim

boljše obdeluje in da obdela čim več zemljišča. Po drugi strani je zainteresiran tudi za delo njegove skupine, v prvi vrsti za kakovost obdelave, od česar je odvisen donos. Udeležba pri dobičku skupine in podjetja pa ne vzpodbuja delavca samo na borbo za večji donos, temveč tudi k varčevanju materiala, od česar je tudi odvisen dobiček.

Da bi delavcem zagotovili določen minimalni zaslužek, neodvisno od vremenskih razmer in letine, jim za določeno vrsto dela izplačujejo akontacije, katerih znesek je odvisen od delovnega učinka ali od obsega opravljenih del. Ta sistem zahteva torej podrobnejšo obdelavo plačnega sklada po posameznih kulturah in po posameznih vrstah dela, tako da vsak delavec vnaprej ve, kolikšno akontacijo lahko dobi za delo, ki ga je opravil. Akontacijo izplačujejo med letom takoj po opravljenem delu. Na koncu leta pa delavcem izplačajo razliko med akontacijo in zaslužkom, ki ga naj delavec dobi na podlagi doseženega donosa. Razumljivo, čim večja je akontacija, to se pravi, čim bolj je delavec sodeloval pri delu, toliko večji je njegov skupni zaslužek na koncu leta.

Posvetovanje na Belju

Te dni so imeli naši najvidnejši strokovnjaki in predstavniki kmetijskih posestev na Belju posvetovanje, na katerem so poročali in razpravljali o izkušnjah tega našega velikega kmetijsko-industrijskega kombinata kakor tudi drugih državnih kmetijskih posestev.

Beljsko posvetovanje je v prvi vrsti pokazalo vso prednost nove proizvodne organizacije, ki je dala že v prvem letu zelo dobre uspehe tako na Belju kakor tudi na nekaterih drugih

kmetijskih posestvih. Ti uspehi so se pokazali v povečanju proizvodnje, občutnem porastu delovne produktivnosti, zmanjšanju delovne sile, zmanjšanju nepotrebnega uslužbenskega aparata, ki je pomenil za ta posestva breme itd. Vse to je pripomoglo, da so kmetijska posestva na Belju, v Vukovarju in nekatera druga, ki so uvedla novo delovno organizacijo, poslovala lani z dobičkom, za razliko od mnogih drugih posestev, ki so imela občutne izgube.

DOBRI REZULTATI

Nova organizacija proizvodnje (zlasti mehanizacija, sistem nagrajevanja in specializacija) je v Jasenovcu znatno pospešila proizvodnjo in delovno proizvodnost. Ogledimo si te rezultate v zaključnem računu za leto

1955, ko so v poljedelstvu prvič uporabili novi sistem nagrajevanja. Lani so znašali bruto-proizvod, stroški in plačni sklad v primerjavi z letom 1954:

	1954	1955	Indeks 1954 = 100
Bruto-proizvod (na 1 ha)	119.472	192.039	150
Stroški (na 1 ha)	92.267	135.917	147
Plačni sklad (na 1 ha)	25.618	25.489	99
Dobiček (na 1 ha)	1.197	30.633	1.920

Bruto-proizvod je torej narasel za 50%, medtem ko se je dobiček povečal za skoraj dvajsetkrat v primerjavi z letom 1954. Ta povečana proizvodnja je bila dosežena, kakor vidimo, s skoraj istim, celo z nekoliko manjšim plačnim skladom (povprečna plača po enem delavcu se je pomembno povečala, zmanjšalo pa se je število delavcev).

Že v prvem letu so zaznavali občutno povečanje delovne proizvodnosti. Število stalnih delavcev se je zmanjšalo od 180 na 84, sezonskih pa od 120 na 50. Medtem ko je v letu 1954 na enega delavca odpadlo 435.678 din bruto-proizvoda, je delavec v letu 1955 proizvedel vrednost 2 milijonov din blaga.

Donosi na kmetijskem posestvu v Jasenovcu so bili lani naslednji:

	v Jasenovcu		Povpreč. za Jugoslavijo	Povpreč. na Holandsk.
	1955	1955	1955	1952
Pšenica	31,4	12,8	40,5	
Ozimni ječmen	28,8	11,6	36,9	
Jarj oves	35,9	8,7	31,6	
Koruzna	41,6	15,8	36,6	
Sladkorna pesa	445,2	198	440,7	
Konoplja	79,7	55	—	
Soja	15	—	—	

Za naše razmere so to dobri donosi. Toda to ne pomeni, da je z najpopolnejšimi metodami, z veliko uporabo umetnih gnojil in drugih sredstev.

Specializacija proizvodnje

Specializacija proizvodnje je bila eden izmed pogojev za uvedbo mehanizacije in nove organizacije dela v Jasenovcu. Poprej so na tem posestvu imeli 1156 hektarov, gojili okrog 25 raznih kultur, od katerih so bile mnoge nerentabilne. Posestvo je pridelovalo razne vrste zelenjave, hkrati pa je kupovalo letno okrog 200 vagonov koruze. Zaradi nezadostnega pridelka živinske krme, niso mogli izkoristiti vseh zmogljivosti živinoreje in je ta panoga ostala nerazvita.

Sedaj je celotna poljedelska proizvodnja podrejena potrebam živinoreje. Število kultur so zmanjšali na šest, od katerih pet služi za prehrano živine (koruza, ječmen, oves, leča, odpadki sladkorne pese). Tako to posestvo, ki se razvija v velikega proizvajalca mesa in mleka, že sedaj lahko iz lastne proizvodnje preskrbi 95% svojih potreb za živinski krmil. To jim je o-

mogočilo, da so razvili intenzivno živinorejo.

Nova smer ali specializacija proizvodnje v Jasenovcu ima — v primerjavi s prejšnjim obdobjem, ko so gojili mnogo kultur — vrsto prednosti. Specializacija proizvodnje omogoča v prvi vrsti bolj racionalno in preprosto uporabo mehanizacije, ki je v Jasenovcu dosegla visoko stopnjo. Po drugi strani pa mehanizacija in specializacija omogočata uvedbo in bolj dosledno izvajanje novega nagrajevanja po proizvodni enoti, ki so ga v Jasenovcu obdelali do podrobnosti. Razen tega pa ima specializacija še to prednost, da predstavlja solidno podlago za razvoj živinoreje v Jasenovcu. Poleg tega se je ponovno ustavil sistem vodstva in omogočilo hitrejšo usposabljanje (specializacija) delavcev in strokovnjakov. Skratka, omogočena je rentabilnejša proizvodnja.

ZNATEN PORAST DELOVNE PRODUKTIVNOSTI

Na državnem kmetijskem posestvu Jasenovca je delovna produktivnost z uvedbo mehanizacije in nove organizacije proizvodnje (sistem nagrajevanja) zelo porasla. Medtem ko je v letu 1954 odpadlo na vsakega stalnega delavca v poljedelstvu 15,4 hektara površine, pa je v

letu 1955 vsak stalni delavec obdeloval povprečno po 36 hektarov. Število sezonskih delavcev se je še bolj zmanjšalo. Na posameznega sezonskega delavca je v letu 1954 odpadlo 7,4 hektara, leta 1955 pa 20 hektarov zemljišča.

V Jasenovcu je dosegla delovna produktivnost visoko stopnjo. Za proizvodnjo enega metrskega stota pšenice je bilo potrebno leta 1955 komaj 4,4 ure dela, koruze 6,8 ure, sladkorne pese 2,1 ure itd. S tem se je Jasenovca v pogledu delovne produktivnosti približal kmetijsko razvitim državam.

MEHANIZACIJA PROIZVODNJE

Na državnem kmetijskem posestvu Jasenovca je proizvodnja skoraj popolnoma mehanizirana. Vse delo, od krmiljenja in molže živine pa do obdelovanja kmetijskih kultur, opravljajo s stroji.

Kot kaže slika je mehanizirana tudi molža krav (desno, in krmiljenje prašičev s posebno krmilno napravo (levo).